

भाग-अ, परिचय Part A Introduction			
कार्यक्रम : : उपाधिपाठ्यक्रम: Program : Degree Course	कक्षा (Class) : एम.ए द्विवार्षिक: (M.A. 2 years)	सत्रार्द्ध : : चतुर्थ: Semester : IV	सत्रम् (Session) : 2025-26
विषय (Subject) : अद्वैतवेदान्त:-न्यायदर्शनम्			
1	पाठ्यक्रमस्य कूटः (Course Code)	PGT-ADD45	
2	पाठ्यक्रमस्य शीर्षकः (Course Title)	(CHM) दर्शनसम्प्रत्ययः	
3	पाठ्यक्रमस्य प्रकारः (Course Type) {Core Course/VAC(CHM)}	विषयः VAC (CHM)	
4	पूर्वापेक्षा (Pre-requisite) (if any)	विश्वविद्यालय-अनुदान-आयोगेन मान्यताप्राप्तात् विश्वविद्यालयात्/संस्थानात् एकवार्षिक-स्नातकोत्तर- प्रथमसत्रार्द्धपरीक्षायां/द्विवार्षिक-स्नातकोत्तर-तृतीय-सत्रार्द्धपरीक्षायाम् उत्तीर्णः। अद्वैतवेदान्ते न्याये च प्राप्तप्रमाणपत्रः/पत्रोपाधिकः/उपाधिप्राप्तः छात्रः प्रवेशार्हः भविष्यति।	
5	पाठ्यक्रमाध्ययनस्य उपलब्धयः (Course Learning outcomes) (CLO)	1. दर्शनशास्त्रस्य मूलतत्त्वानि ज्ञास्यन्ति। 2. भारतीयदर्शनशास्त्रस्य प्राचीनतायाः गुरुत्वस्य च बोधः भवेत्। 3. भारतीयदर्शनशास्त्रस्य प्रायोगिकं ज्ञानं स्यात्। 4. भारतीयदर्शनशास्त्रस्य वैश्विकावदानविषये जानीयुः छात्राः।	
6	क्रेडिट्-मानम् (Credit Value)	2	
7	पूर्णांकः (Total Marks)	Max. Marks: 100	Min. Passing Marks: 35
भाग:-ब, पाठ्यक्रमस्य विषयवस्तु Part B- Content of the Course			
व्याख्यानस्य सम्पूर्णा सङ्ख्या (प्रतिसप्ताहम् एकः कालांशः) Total No. of Lectures-Tutorials-Practical (in hours per week): 1 सम्पूर्णः व्याख्यानकालः- त्रिंशद्-होराः (30 hours) L-T-P: 1-0-0			
एककः (Unit)	शीर्षकः (Topics)	व्याख्यानसंख्या No. of Lectures 1 घण्टा (1 Hour) Each	

अध्यक्ष
दर्शन विभाग
म.पा.सं. एवं वै.वि.वि.
उज्जैन (म.प्र.)

1	<p>मनुस्मृतिः – धर्मस्य लक्षणम्, वर्णाश्रमधर्मः, चतुराश्रमधर्मः, पञ्चयज्ञः, हवनम्, अतिथिसत्कारः</p> <p>गतिविधयः – श्लोकानाम् अर्थसहितं ज्ञानम्, अभ्यासः, प्रयोगः, प्रदर्शनीनिर्माणम्</p>	06
2.	<p>मनुस्मृतिः - गृहस्ताश्रमधर्मः, दान-निर्णयः, भक्ष्याभक्ष्यव्यवस्था, स्त्रीरक्षा, कर्मफलनिर्णयः, निःश्रेयसकर्म,</p> <p>गतिविधयः - श्लोकानाम् अर्थसहितं ज्ञानम्, अभ्यासः, प्रयोगः, प्रदर्शनीनिर्माणम्</p>	06
3.	<p>प्रायोगिकः वेदान्तः - स्वामिविवेकानन्दोक्तः कर्मयोगः, स्वामिविवेकानन्दोक्तः ज्ञानयोगः</p> <p>गतिविधयः – विषयाणां यथायथम् अध्ययनम्, प्रबन्धलेखनम्, प्रयोगविषयकं चिन्तनम्</p>	06
4.	<p>प्रायोगिकः वेदान्तः – स्वामिविवेकानन्दोक्तः भक्तियोगः, स्वामिविवेकानन्दोक्तः राजयोगः</p> <p>गतिविधयः – विषयाणां यथायथम् अध्ययनम्, प्रबन्धलेखनम्, प्रयोगविषयकं चिन्तनम्</p>	06
5.	<p>न्यायवैशेषिकपदार्थविमर्शः - पदपदार्थपरिचयः, प्रमाणप्रमेयस्वरूपम्, आसंशयात् निर्णयान्ता यात्रा, वादस्वरूपम्</p> <p>गतिविधयः – फ्लोचार्ट-निर्माणप्रशिक्षणम्, प्रदर्शनीनिर्माणम्, शास्त्रार्थाभ्यासः</p>	06

कुञ्जिका शब्द/सङ्केत सूत्र (Keywords/Tages) : स्मृतिः, प्रायोगिकः वेदान्तः, न्यायवैशेषिकः, पदार्थविमर्शः, कर्मयोगः, ज्ञानयोगः, भक्तियोगः, राजयोगः

भागः-स, अनुशासितम् अध्ययनसंसाधनम्
(Part C-Learning Resources)

पाठ्यपुस्तकानि, सन्दर्भग्रन्थाः, अन्यसंसाधनम् (Text Books, Reference Books, Other resources)

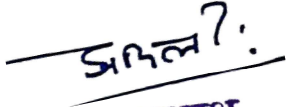
अनुशासितसहायकपुस्तकानि/ग्रन्थाः/अन्य पाठ्यसंसाधनानि/पाठ्यसामग्र्यः-

1. मनुस्मृति, श्री हिन्दु धर्म वैदिक शैक्षणिक संस्था,
2. कर्मयोग, स्वामी विवेकानन्द, नागपुर मठ, रामकृष्णमिशन, १९९०
3. ज्ञानयोग, स्वामी विवेकानन्द, नागपुर मठ, रामकृष्णमिशन, १९९०
4. भक्तियोग, स्वामी विवेकानन्द, नागपुर मठ, रामकृष्णमिशन, १९९०
5. राजयोग, स्वामी विवेकानन्द, नागपुर मठ, रामकृष्णमिशन, १९९०
6. तर्कभाषा हिन्दी व्याख्या सहित, केशव मिश्र, व्याख्याकार – बदरीनाथ शुक्ल, मोतीलाल बनारसीदास

प्रश्न?

दर्शन विभाग
म.पा.सं. एवं वै.वि.वि.
उज्जैन (म.प्र.)

Suggestive digital platforms/ web links-		
<ol style="list-style-type: none"> 1. https://advaitasharada.sringeri.net/ 2. https://www.vedantatattvam.com/ 3. www.tarkavidya.com 4. https://belurmath.org/our-publications/ 5. www.shdvef.com 		
<p>अनुशासित-समकक्ष-ऑनलाइन-पाठ्यक्रम</p> <p>Suggested equivalent online courses:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sanskrit.inira.fr/ 2. learnsanskrit.cc/index 3. sanskrit.samskrutam.com 4. swayam.gov.in 		
<p>भाग:- द, अनुशासिता मूल्याङ्कनविधि: (Part D-Assessment and Evaluation)</p>		
<p>अनुशासिता मूल्याङ्कनविधि: (Suggested Continuous Evaluation Methods) : लिखितपरीक्षा, आन्तरिकमूल्याङ्कनेन, साक्षात्कारविधिना, वाग्व्यवहारविधिना, वस्तुनिष्ठप्रश्नैः, लघूत्तरीयप्रश्ननिर्माणेन च भविष्यति</p> <p>पूर्णाङ्कः (Maximum Marks) : 100</p> <p>विश्वविद्यालयीयः परीक्षाङ्कः (University Exam) (UE): 100 Marks</p>		
<p>बाह्यमूल्याङ्कनम् (External Assessment) : 03:00</p> <p>विश्वविद्यालयीया परीक्षा</p> <p>University Exam Section</p> <p>समयः (Time) : 03.00 होरा (Hours)</p>	<p>अनुभागः अ – पञ्च बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः</p> <p>Section(A) : 5 Very Short Questions</p> <p>अनुभागः ब – पञ्च लघूत्तरीयाः प्रश्नाः</p> <p>Section (B) : 5 Short Questions</p> <p>प्रत्येकः द्विशतशब्दयुक्तः (200 words)</p> <p>अनुभागः स – पञ्च दीर्घोत्तरीयाः प्रश्नाः</p> <p>Section (C) : 5 Long Questions</p> <p>प्रत्येकः पञ्चशतशब्दयुक्तः (500 words)</p>	<p>100</p>
<p>Any remarks/ suggestions:</p>		

 अध्यापक
 दर्शन विभाग
 म.पा.सं. एवं वै.वि.वि.
 उज्जैन (म.प्र.)